

**Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

Кафедра української філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора

з навчальної роботи

 О.В. Когутюк

2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВК 16 ЛІТЕРАТУРНЕ КРАЄЗНАВСТВО В
ШКІЛЬНОМУ КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІТЕРАТУРИ**

Підготовки – бакалаврів

Галузі знань – 01 Освіта/Педагогіка

**Спеціальності – 014.01 Середня освіта (Українська мова і
література)**

Денної форми навчання

Філологічний факультет

2024-2025 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Літературне краєзнавство в шкільному курсі української мови» для здобувачів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

спеціаліст вищої категорії, старший викладач кафедри української філології Василевич І. В.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української філології (Протокол №1 від 28 серпня 2024 року).

Завідувач кафедри української філології
кандидат філологічних наук _____ Н. І. Скрипник

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Вибіркова
Модулів – 1	Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)	Рік підготовки 4-й
Змістових модулів – 2		Семестр 7-й
ІНДЗ – не передбачено навчальним планом		Лекції 22 год.
Загальна кількість годин – 120		Практичні 23 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: <u>у 7 семестрі:</u> аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2,6		Самостійна робота 75 год.
	Освітній ступінь: Бакалавр	Лабораторні 0 год.
		Вид контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча навчальна програма вивчення вибіркового освітнього компонента «Літературне краєзнавство в шкільному курсі української літератури» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «бакалавра» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література).

Мета. Дисципліна «Літературне краєзнавство в шкільному курсі української літератури» покликана розширити й узагальнити знання здобувачів освіти про особливості розвитку історико-літературного процесу на Поділлі ХХ – поч. ХХІ ст. Основна мета дисципліни – залучити здобувачів освіти до скарбниці мистецтва слова, твореного безпосередньо на Вінниччині або тісно пов'язаного з нею, ознайомити їх з літературно-художніми здобутками письменників області, дати уявлення про місцевий літературний процес як

нерозривну складову загальноукраїнського і світового літературних процесів, визначити своєрідність поетики подільського мистецтва слова, забезпечити здобувачів освіти знаннями, необхідними для проведення уроків з літератури рідного краю у загальноосвітній школі.

У програмі навчальної дисципліни враховані набутки сучасного літературознавства, її побудовано на нерозривній єдності літературного процесу та його теоретико-наукової рецепції. За останні два десятиліття з історії української літератури усунуто безліч «білих плям», завдяки чому в курс введено нові яскраві імена і твори письменників-подолян, залучено до аналізу твори представників української діаспори, розширено світовий літературний контекст української літератури Поділля. Основу дисципліни становить монографічне вивчення творчості письменників-земляків XIX-XXI ст. Літературний матеріал розташовано у курсі хронологічно.

Завдання:

1) узагальнення й поглиблення на вищому історико-літературному рівні відомостей про розвиток літератури Поділля як нерозривної складової загальноукраїнського і світового літературних процесів;

2) ознайомлення здобувачів освіти з основними літературно-художніми здобутками письменників Поділля;

3) визначення своєрідності поетики подільського мистецтва слова;

4) забезпечення здобувачів освіти знаннями, необхідними для проведення уроків з літератури рідного краю у закладах середньої освіти.

2.1. Компетентності

2.1.1. Загальні компетентності

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

2.1.2. Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

ФК4. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

ФК5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

ФК8. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ФК9. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

ПК 4. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій в сучасному суспільстві.

ПК 5. Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання та діагностування навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови та літератури, ураховуючи передовий український й міжнародний досвід.

ПК 7. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах середньої освіти.

2.1.3. Результати навчання

Під час практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи здобувачі освіти **набувають уміння та навички:**

РН2. *Демонструвати* вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

РН4. *Здійснювати* добір і *застосовувати* сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично *оцінювати* результати їх навчання та ефективність уроку.

РН9. *Застосовувати* сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.

РН10. *Демонструвати* володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.

РН11. *Виявляти* навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, *пояснювати* необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.

РН12. *Аналізувати* власну педагогічну діяльність та її результати, *здійснювати* об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

ПРН 2. *Пояснити* особливості розвитку української мови та літератури, зарубіжної літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні та світі в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; *порівняти* мовні й літературні факти, явища, визначати їхні подібності й відмінності.

ПРН 5. *Застосовувати* різні види аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 10. *Мати* критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань, знає мовно-літературний контекст та реалізує його в освітньому процесі.

ПРН 11. *Використовувати* методи, прийоми, засоби, форми організації навчання учнів середньої школи української мови та літератури, зарубіжної літератури в контексті НУШ.

ПРН 14. *Уміти* працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.

ПРН 16. *Уміти* орієнтуватися в типових особливостях української та зарубіжної літератур.

Навчальною програмою передбачено 120 год. З них – 22 лекційних, 23 – практичних, 75 – самостійних.

Вивчення здобувачами освіти навчальної дисципліни «Літературне краєзнавство в шкільному курсі української літератури» завершується заліком.

3. Програма навчальної дисципліни ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Теоретико-методологічні основи літературного краєзнавства. Література Поділля XIX – поч. XX ст.

Тема 1. Вступ. Література Поділля першої половини XIX ст. Подільські сторінки творчості Тараса Шевченка, Марка Вовчка, Опанаса та Дмитра Марковичів. (лекц. 4 год., практ. 2 год.).

Лекція 1. Вступ. Загальні закономірності й логіка розвитку українського літературного процесу на Поділлі. Сутність культурно-історичних феноменів подільського українського письменства, його визначних постатей і пам'яток.

Лекція 2. Визначення ролі художньої літератури в суспільно-політичному житті Поділля та України, місця української літератури, твореної подільськими митцями, в контексті української та світової літератури.

Практичне заняття 1. Тарас Шевченко (1814-1861) на Поділлі. Подільські сторінки біографії Т. Г. Шевченка. Постійний інтерес поета до Поділля, його історії та культури. Творча поїздка на Поділля у 1846 р. Подільська тема у повісті «Прогулянка з задоволенням і не без моралі», «Гайдамаки» (1841), «Меж скалами, неначе злодій» (1848), «Варнак» (1848), у віршах «Ой виострю товариша» (1848), «Марку Вовчку» (1859), повістях «Варнак» (1853-1854), «Художник» (1856), в «Журналі» («Щоденнику») (1857-1858), ряді листів. Творчі зв'язки з представниками культури та мистецтва Поділля – Марко Вовчок, О. Марковичем, І. Сошенком та ін. Літературна Шевченкіана Вінниччини. Значення творчості Т. Г. Шевченка для розвитку української літератури. Вшанування пам'яті Т. Г. Шевченка на Вінниччині.

Марко Вовчок (1833-1907). Подільські сторінки життя Марка Вовчка. Вплив О. Марковича, Т. Шевченка та П. Куліша на її світогляд. Подільські образи та мотиви у «Народних оповіданнях». Вплив подільського фольклору на ідейно-образний світ творчості Марка Вовчка. Роль народної пісні, казки, творчість письменниці («Кармелюк», «Маруся»). «Інститутка» – одна з «перлин нашої літератури» (І. Франко). Образи та символи соціально-побутової повісті. Ідея переборного прагнення людини до волі. Внесок у французьку літературу: казки та оповідання французькою мовою для «Журналу виховання та розваги». Нагородження премією Академії Франції історичної повісті «Маруся». Творча співпраця з І. Тургенєвим, Д. Писарєвим, М. Некрасовим. Тарас Шевченко про творчість Марка Вовчка. Значення творчості Марка Вовчка для розвитку української літератури. Вшанування пам'яті Марка Вовчка на Вінниччині.

Дмитро Маркович (1848-1920). Життєвий і творчий шлях Дмитра Васильовича Марковича. Подільські сторінки біографії Дмитра Марковича.

Реалістичне зображення життя українських бідняків у зб. «Три рассказы» (1894), «По степах та хуторах» (1899). Активна громадська робота. Значення творчості Дмитра Марковича. Вшанування пам'яті письменника на Вінниччині. **Опанас Маркович (1822-1867)**. Життєвий і творчий шлях Опанаса Васильовича Марковича. Подільські сторінки біографії письменника. Дружні і творчі зв'язки з Т. Шевченком, П. Кулішем, М. Гулаком та ін. Фольклорно-етнографічна діяльність Опанаса Марковича, її значення. (2 год.).

Тема 2. Література Поділля другої половини XIX ст. – поч. XX ст. Подільська тематика творів Степана Руданського, Михайла Старицького, Михайла Коцюбинського. (лекц. 4 год., практ. 2 год.).

Лекція 3. Степан Руданський (1834-1873). Життєвий і творчий шлях Степана Васильовича Руданського. Подільські сторінки біографії письменника. Вплив подільського фольклору на ранню романтичну творчість письменника (балади «Два трупи», «Вечерниці», «Упир», «Розмай», «Люба»), ліричні поезії. Фольклористична діяльність. Значення рукописних зб. «Народные малороссийские песни, собранные в Подольской губернии С. В. Р.» для подальшого розвитку української фольклористики та етнографії. Лірика Степана Руданського. Народнопісенна основа ліричних творів поета.

Лекція 4. Подільський анекдот як основа жанру співомовки. Оригінальне переосмислення у співомовках Степана Руданського мотивів і образів народної сатири та гумору. Народний погляд на Старий Заповіт у «Лірникових думках». Історичні поеми Степана Руданського («Іван Мазепа, гетьман український», «Іван Скоропада», «Павло Полуботок» та ін.). Переспіви з польської, німецької, чеської, російської та ін. літератур. Переклади та переспіви («Іліада» Гомера, «Енеїда» Вергілія, «Слово о полку Ігоревім» та ін.). Значення творчості Степана Руданського для розвитку української літератури.

Практичне заняття 2. Михайло Старицький (1840-1940). Життєвий і творчий шлях Михайла Петровича Старицького. Подільські сторінки біографії письменника. Подвижницька громадсько-культурницька діяльність. Новаторство Старицького-поета. «Виклик» («Ніч яка, Господи!») – вірець романтичної пісенної лірики. Вплив подільського фольклору на символіку та ритмомелодичну побудову вірша. Балада «Гетьман» – художній прийом казки та фантастики для героїзації минулого та звернення до подій сучасного. Драматургія Старицького («Чорноморці», «За двома зайцями»). Творча співпраця з М. Лисенком. Історичні п'єси («Оборона Буші», «Маруся Богуславка» та ін.). Драма «Талан» – перлина драматургії Старицького. Історія України – основна тема прози письменника. М. Старицький – зачинатель українського історико-пригодницького роману («Молодість Мазепи», «Богдан

Хмельницький»). Значення творчості М. Старицького для розвитку української літератури і театру. Вшанування пам'яті М. Старицького на Поділлі.

Михайло Коцюбинський (1864-1913). Михайло Михайлович Коцюбинський – видатний український прозаїк межі XIX-XX ст. Життєвий і творчий шлях, засади формування світогляду митця, еволюція у ставленні до народництва. Рання творчість: гуманізм, стилістичні маркери народницької прози. Відображення подільських вражень у прозі для дітей («Ялинка», «Харитя», «Маленький грішник»). Соціальна проблематика ранніх прозових творів («На віру», «П'ятизлотник», «Ціпов'яз», «Хо»). Автобіографічна психологічна характеристика в образі Тиховича («Для загального добра»). Імпресіоністична досконалість творів «На камені», «Цвіт яблуні», «Intermezzo» та ін. Специфіка психологічного імпресіонізму письменника. Повість «Fata morgana» (1903-1910). Відображення фактів і вражень від перебування в с. Лопатинці. Прототипи образів. Трагічна тема села у модерній стильовій інтерпретації. Імпресіоністична концепція і динаміка художнього простору у творі. Роль художніх деталей. Асоціативні образні ряди. «Школа» М. Коцюбинського в українській літературі, її традиції. Твори М. Коцюбинського у кіномистецтві. Місце М. Коцюбинського в історії української літератури. Значення творчості. Вшанування пам'яті М. Коцюбинського на Вінниччині. (2 год.).

Модульна контрольна робота № 1 (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Розвиток українського літературного процесу на Поділлі XIX – поч. XXст.

Тема 3. Подільські мотиви у творчості Миколи Євшана, Юрія Клена, Леоніда Мосендза, Галини Журби та ін. (лекц. 4 год., практ. 2 год.).

Лекція 5. Микола Євшан (1890-1919). Подільські сторінки у біографії Миколи Євшана. Творчі стосунки критика з Михайлом Коцюбинським, Лесею Українкою, Ганною Барвінок. Літературно-критична творчість Миколи Євшана поч. XX ст. Статті про творчість І. Франка, Лесі Українки, О. Кобилянської, М. Коцюбинського, В. Стефаніка та ін. Публіцистика Миколи Євшана. Промова «Великі роковини України», проголошена 1.11.1919 р. у Вінниці з нагоди річниці проголошення ЗУНР. Значення літературно-критичної діяльності Миколи Євшана для становлення українського літературного процесу. Вшанування пам'яті Миколи Євшана на Вінниччині.

Лекція 6. Юрій Клен (Освальд Бургардт) (1891-1947). Юрій Клен – видатний український поет, учений, перекладач. Подільські сторінки у біографії

митця. Україноцентричний переворот у свідомості митця під впливом М. Зерова. Перекладацька діяльність О. Бургардта у колі неокласиків. Вимушена реєміграція до Німеччини (1931). Антисталінський пафос поеми «Прокляті роки» (1937). Подільські мотиви у збірці «Каравели» (1943). «Попіл імперій» (1943-1947) – центральний твір у поетичному доробку митця, широкомасштабний художній літопис історичних подій ХХ ст., що вели до краху наддержав. Подільські реалії та враження в поемі. Образ Данти у поемі, паралелі з «Божественною комедією». Культурологічна насиченість художньої тканини поеми. Дружба з Леонідом Мосендзом. Збірка «Дияболічні параболи» (1947) Тимофія Горопака (спільний псевдонім Ю. Клена і Л. Мосендза). Літературознавча і критична діяльність Ю. Клена. Значення творчості Юрія Клена. Вшанування пам'яті письменника на Вінниччині.

Леонід Мосендз (1897-1948). Життєвий і творчий шлях письменника. Подільські сторінки у біографії письменника. Громадянська, філософська та інтимна лірика зб. «Зодіак» (Прага, 1941). Лірична драма «Вічний Корабель» (Прага, 1940). Збірка пародій «Дияболічні параболи» (у співавторстві з Ю. Кленом). Автобіографічна поема «Волинський рік» (1948). Подільські образи та мотиви у прозі. Автобіографічна повість «Засів», збірка оповідань «Відплата» (1937). Переосмислення образу Івана Хрестителя у романі «Останній пророк» (1937). Значення творчості Леоніда Мосендза. Вшанування пам'яті Леоніда Мосендза на Вінниччині.

Практичне заняття 3. Галина Журба (1888-1979). Життєвий і творчий шлях Галини Домбровської. Подільські сторінки біографії письменниці. Подільські образи та мотиви у дебютній збірці «З життя» (1909). Образ Поділля в збірці «Похід життя» (1919), етнографічний характер прози Галини Журби. Діалогія «Зорі світ заповідають» і «Революція йде» (1931) – реалістична розповідь про вир революційних подій на Україні. Ностальгія за втраченим Поділлям у повісті «Далекий світ» (1955). Історико-культурне та художньо-естетичне значення творчості Галини Журби. Вшанування пам'яті письменниці на Поділлі. (2 год.).

Тема 4. Подільська література першої половини ХХ ст. (лекц. 4 год., практ. 4 год.).

Лекція 7. Микола Трублаїні (1907-1941). Життєвий і творчий шлях Миколи Петровича Трублаїні. Подільські сторінки біографії письменника. Подільські враження та мотиви у ранній прозі Миколи Трублаїні. Творчість для дітей. «Вовки гоняться за оленями» (1933), «Крила рожевої чайки» (1934), «Мандрівники» (1938), «Шхуна Колумб» (1940). Публіцистика. Значення творчості Миколи Трублаїні для розвитку української дитячої літератури. Вшанування пам'яті письменника на Поділлі.

Лекція 8 .Володимир Свідзинський (1885-1941). Життєвий і творчий шлях поета. Подільські сторінки біографії поета. Естетична позиція поета як «спосіб шляхетної герметизації власного духу» (В. Стус)). Художні особливості поетичних збірок «Ліричні поезії» (1922), «Вересень» (1927), «Поезії» (1940); роздуми над таємниця людського буття, зображення мінливого внутрішнього світу людини. Зв'язок поетичної спадщини Свідзинського з «орфейною» лінією світової лірики і зі східнослов'янською язичницькою традицією. Особливості ритмомелодики поезій. Вплив подільського фольклору на поезику Свідзинського. Василь Стус про творчість поета. Значення творчості В. Свідзинського. Вшанування пам'яті поета на Вінниччині.

Практичне заняття 4. Михайло Стельмах (1912-1983). Життєвий і творчий шлях Михайла Панасовича Стельмаха – письменника-академіка й ученого-фольклориста. Подільські сторінки біографії письменника. Поетичний доробок. Вплив подільського фольклору на образну систему і поезику творів. Художній образ краси людської праці у дебютній збірці «Добрий ранок» (1941). Громадянська, пейзажна й інтимна лірика періоду війни та повоєнних років (зб. «За ясні зорі» (1942), «Провесінь» (1942), «Шляхи світання» (1948), «Жито сили набирається» (1954)). Героїко-романтичний характер відображення подій війни у збірці новел «Березовий сік» (1943). Подільський колорит епічного циклу «Велика рідня» (1949-1951), «Кров людська – не водиця» (1957), «Хліб і сіль» (1959). Майстерне творення людських характерів, багатство зображально-виражальних можливостей прозового слова. Художнє відтворення гострих проблем селянського життя у романі «Правда і кривда» (1961). Автобіографічні повісті «Гуси-лебеді летять» (1964) і «Щедрий вечір» (1967) як ключ до розуміння формування творчої особистості письменника. Образ Михайлика. Ліризм і оптимізм творів, їх подільська фольклорна основа. Трагічні сторінки Поділля у романі «Чотири броди» (1979). Жанрова своєрідність твору, утвердження духовної витривалості народу, його вірності ідеалам добра і справедливості. М. Стельмах – драматург. Твори для дітей: книги «Жнива» (1951), «Бурундукова сім'я» (1963), «Журавель» (1970), «Ой весна-зоряночка» (1977) та ін. Фольклористична діяльність. Роль творчості М. Стельмаха у розвитку української літератури. Вшанування пам'яті М. Стельмаха на Вінниччині.

Василь Земляк (1923-1977). Життя та творчість Василя Сидоровича Вацика. Подільські сторінки у біографії письменника. Подільські враження та реалії у повістях «Рідна сторона» (1956) та «Кам'яний Брід» (1957). Образ повоєнного подільського села. Жанрова природа, міфологемний концепт твору, його архетипічні пласти, притчовий дискурс романів «Лебедина зграя» та «Зелені Млини». Втілена в образі села Вавілон, історія українського Побужжя (від пореволюційних подій до кінця Другої світової війни). Елементи умовності,

фантастики, гротеску. Багатство й виразність соціально-психологічного типажу героїв. Значення творчості Василя Земляка. Вшанування творчості письменника на Вінниччині. (2 год.).

Практичне заняття 5. Євген Гуцало (1937-1995). Євген Пилипович Гуцало – яскравий представник покоління «шістдесятників», прозаїк, поет, публіцист. Подільські сторінки біографії письменника. Чинники формування письменника, його світогляд. Вплив народного середовища, фольклорної традиції. Зображення образів подолян у ранній творчості Є. Гуцала (зб. «Люди серед людей» (1962), «Яблука осіннього саду» (1964), «Скупана в любистку» (1965), «Запах кропу» (1969) та ін.). Лірико-психологічна стихія повістей дилогії з життя учительства («Сільські вчителі» (1971), і «Шкільний хліб» (1973)). Драматизм воєнної повоєнної дійсності у повістях «Мертва зона» (1967), «Родинне вогнище» (1968) та ін. Подільська мовна стихія у «химерному» романі-трилогії «Позичений чоловік» (1981), «Приватне життя феномена» (1982), «Парад планет» (1984). Активне використання народного гумору та фразеології у творах. Твори для дітей (зб. «Олень Август» (1965), «Саййора» (1980), «Пролетіли коні» (1984) та ін.). Поетизація людських стосунків. Поезія. Публіцистика. Вшанування пам'яті Євгена Гуцала на Вінниччині.

Володимир Забаштанський (1940-2002). Життєвий і творчий шлях Володимира Омеляновича Забаштанського. Подільські сторінки біографії письменника. Шістдесятницьке «неонародництво» дебютної збірки «Наказ каменярів» (1967). Образи подільських земляків у збірці «Треба стояти» (1986), «Браїлівські балади» (1989). Кобзарська стихія поетичного стилю В. Забаштанського у підсумковій збірці віршів «Свічечкою слова» (2000). Вшанування пам'яті В. Забаштанського на Поділлі.

Василь Стус (1938-1985). Біографія Василя Стуса – приклад служіння поета-«шістдесятника» високим ідеалам. Трагічна доля письменника-патріота за умов комуністичного режиму. Подільські сторінки біографії поета. Осмислена опозиція нормативам «соціалістичного реалізму». Рання творчість поета. Найважливіші видання за рубежом: «Зимові дерева» (Брюссель, 1970), «Свіча в свічаді» (Мюнхен, 1977), «Палімпсести» (Мюнхен, 1986), «Веселий цвинтар» (Варшава, 1990) і найновіше видання на Україні: «Твори» у 4-х т., шести книгах (Львів, 1994-1997). Образ України і Поділля у творчості Василя Стуса. Яскраве розкриття світу ліричного героя-борця за волю України. Історіософські візії митця. Мотиви інтимної лірики. Новаторський характер поезії В. Стуса. Органічний синтез народно-поетичної творчості, досвіду української літератури з досягненнями світової модерної літератури. Проблемно-тематичне, жанрове й образне багатство творчості. Широта діапазону поетичного мислення В. Стуса. Літературно-

критична діяльність. Дослідження творчості В. Свідзинського («Зникоме розцвітання»). Публіцистика. Перекладацтво. Вплив на подальший розвиток вітчизняної літератури, культури та духовності. Вшанування пам'яті Василя Стуса на Вінниччині. (2 год.).

Тема 5. Подільська література другої половини ХХ ст. – поч. ХХІ ст. (лекц. 6 год., практ. 7 год.).

Лекція 9. Анатолій Бортняк (1938-2009). Життєвий і творчий шлях Анатолія Агафоновича Бортняка. Подільські враження та мотиви у збірках віршів «Мелодія» (1965), «Немирівське шосе» (1966), «Батькове вогнище» (1979), «Поки дихаю, поки живу...» (1989), «Синоніми до України» (1993), «Важке щастя» (2006). Вплив подільського фольклору на гумористичні твори письменника (зб. Гумору і сатири «Бажаю усміху!» (1981), «Майте на увазі» (1981), «Де правда, де вигадка?» (1986), «Вибране: Лірика, гумор, сатира» (1988)). «Ну що б, здавалося, слова...» (1992, 1994). Творчість для дітей. Перекладацька та публіцистична праця Анатолія Бортняка. Значення творчості письменника для розвитку літератури Вінниччини.

Анатолій Гарматюк (1936-2006). Життєвий і творчий шлях Анатолія Панасовича Гарматюка. Вплив подільського фольклору на сатиру і гумор письменника-гумориста. Образ нашого сучасника у зб. Сатири і гумору «Проти шерсті» (1963), «Лисяча наука» (1966), «Інтелігентна киця» (1969), «Вічний парубок» (1981), «Вундеркінь» (1984), «Веселі паралелі» (1990), «Гумор рідних народів» (1992), «Вибрані твори» (1994). Значення творчості Анатолія Гарматюка для розвитку літератури Вінниччини. Вшанування пам'яті письменника на Вінниччині.

Лекція 10. Петро Головатюк (1942-2006). Життєвий і творчий шлях Петра Йосиповича Головатюка. Тема Поділля у збірці поезій «Стежка до матері» (1987), «Жарини пам'яті моєї» (1991), «Сніг на калині» (1993), «Я купив би Вам, панно, півсвіту...» (2008). Творчість для дітей («Материнське серце», 1995). Вшанування пам'яті поета на Вінниччині.

Іван Волошенюк (1938-2017). Життєвий і творчий шлях Івана Степановича Волошенюка. Подільські образи та враження у творчості прозаїка «В ім'я хліба» (Документальна розповідь про с. Шляхову на Вінниччині) (1980), повість «Літо приємних зустрічей» (1981). «Барвінок холоду не чує» (1983), «Ви чуєте, журавлі» (Документальна розповідь про людей села Кунки Гайсинського району (1985)), «Алло, пришліть кореспондента: Роздуми. Публіцистика» (1997) та ін. Значення творчості письменника для розвитку літератури Вінниччини.

Лекція 11. Микола Луків (нар. 1949 р.). Життєвий і творчий шлях Миколи Володимировича Луківа. Подільські враження і мотиви у ліриці поета.

Вплив подільського фольклору на пісенну творчість Миколи Луківа. Зб. «Ріка» (1973), «Шлях» (1976), «Політ» (1979), «Весняні дощі» (1981), «Отча земля» (1983), «Кущ осінньої калини» (1985), «Мелодії для матері і коханої» (1991), «Росте черешня в мамі на городі» (1994) та ін. Переклади. Публіцистика. Видавнича діяльність. Значення творчості Миколи Луківа для розвитку літератури Вінниччини.

Олег Черногуз (1936-2022). Життєвий і творчий шлях Олега Федоровича Черногуза. Подільські сторінки біографії письменника. Подільські образи і мотиви, вплив подільського фольклору на творчість Олега Черногуза. Збірки гумору та сатири «Портрет ідеала» (1964), «Веселі поради» (1980), «Морський порядок» (1986). Сатиричні романи «Аристократ з Вапнярки» (1979), «Претенденти на папаху» (1983), «Вавілон на Гудзоні» (1985), «Дари пігмеїв» (2006) та ін. Публіцистика. Літературознавчі праці. Видавнича діяльність. Значення творчості Олега Черногуза для розвитку літератури Вінниччини.

Практичне заняття 6. **Ганна Чубач (1941-2019).** Життєвий і творчий шлях Ганни Танасівни Чубач. Подільські сторінки біографії поетеси. Подільські враження і мотиви у ліриці Ганни Чубач. Збірки «Журавка» (1970), «Ожинові береги» (1977), «Заповіти землі» (1978), «Срібна шибка» (1980), «Листя в криниці» (1984), «Небесна долина: Вибрані поезії» (1993), «Очі матері» (1997). Переклади. Пісенна творчість. Значення творчості Ганни Чубач для розвитку літератури Вінниччини.

Володимир Яворівський (1942-2021). Життєвий і творчий шлях письменника. Подільські сторінки біографії. Образи подолян у дебютній збірці «А яблука падають» (1968). Тема мистецтва і митця у романі «Автопортрет з уяви» (1981). Трагедія і велич Кортелісів («Вічні Кортеліси»). Чорнобильська тема у романі «Марія з полином в кінці століття» (1987). Подільські образи та реалії у повісті «Вовча ферма». Публіцистика письменника. Значення творчості В. Яворівського. (2 год.).

Практичне заняття 7. **Володимир Рабенчук (нар. 1944 р.).** Життєвий і творчий шлях Володимира Семеновича Рабенчука. Подільські враження та мотиви у збірках лірики «Червоний вітер» (1975), «Вітрила ранку» (1980), «Травневі смолоскипи» (1994), «Сходження на вулкан» (2008) та ін. Образи подолян у книзі нарисів «Одного колоса зерна» (у співавт. з Н. Гнатюк). Переклади. Кіносценарії («Храми Поділля», «Шаргород», «Місто на Кучманському шляху», «Диво старого Тіроса», «Палаці Поділля», «С. Руданський», «Микола Трублаїні», «Михайло Стельмах» та ін.). Публіцистика. Значення творчості Володимира Рабенчука для розвитку літератури Поділля.

Ніна Гнатюк (нар. 1947 р.). Життєвий і творчий шлях Ніни Юхимівни Гнатюк. Подільські образи і мотиви у ліриці поетеси. Збірки поезії «Пелюстка грому» (1966), «Прощання з вереснем» (1972), «Посіяла жито» (1978), «Час колосіння» (1980), «Дякую долі» (1982), «Шовковиця» (1983), «Поки люблю і вірю» (1985), «Поміж небес і трав» (1997), «Вересневі багаття» (2008). Образи подільських сучасників у книзі нарисів (спільно з Рабенчуком В. С.) «Одного колоса зерна» (1985). Перекладацька діяльність поетеси. Публіцистика. Критика. Громадська робота. Значення творчості Ніни Гнатюк для розвитку літератури Вінниччини. (2 год.).

Практичне заняття 8. Михайло Каменюк (нар. 1948 р.). Життєвий і творчий шлях Михайла Феодосійовича Каменюка. Подільські враження і мотиви у книгах лірики «Чотири струни» (1971), «Брати по вогню» (1978), «Дихання ріки» (1981), «Прямовисний вітер» (1984), «Чорнило для Геродота» (1985), «Спасівка» (1990), «Птах безодні. Сто поезій про кохання» (1993), «Стрітення» (2008), Подільська історія у баладах «Балада про повернення Кармалюка», «Оборона Буші» та ін. Переклади. Публіцистика. Громадська робота. Значення творчості Михайла Каменюка для розвитку літератури Вінниччини. (2 год.).

Практичне заняття 9. Валентина Сторожук (нар. 1966 р.). Життєвий і творчий шлях Валентини Петрівни Сторожук. Подільські образи і враження у творчості поетеси. Збірки «Без тижня рік» (1990), «Дивина» (2000) та ін. Подільський фольклор у збірці пісень «Червона калина, листячко зелене» (1992). Науково-краєзнавча діяльність. Путівник «Музей-садиба Михайла Коцюбинського» (1997). Переклади. Публіцистика. Значення творчості Валентини Сторожук для розвитку літератури Вінниччини. (1 год.).

Модульна контрольна робота №2 (2 год.)

Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Лабораторних	Семінарських	Індивідуальна Самостійна робота
Модуль 1								
7-ий семестр								

Змістовий модуль І.									
<i>Теоретико-методологічні основи літературного краєзнавства. Література</i>									
<i>Поділля XIX – поч. XXст.</i>									
1.	<i>Тема 1. Вступ. Література Поділля першої половини XIX ст .</i>	19	6	4	2	-	-	-	13
2.	<i>Тема 2. Література Поділля другої половини XIX ст. - поч. XX ст.</i>	19	6	4	2	-	-	-	13
	<i>Модульна контрольна робота № 1</i>	2	2	-	2	-	-	-	-
	Разом	40	14	8	6	-	-	-	26
Змістовий модуль ІІ.									
<i>Розвиток українського літературного процесу на Поділлі XIX – поч. XXст.</i>									
3.	<i>Тема 3. Подільські мотиви у творчості Миколи Євшана, Юрія Клена, Леоніда Мосендза, Галини Журби та ін.</i>	21	6	4	2	-	-	-	15
4.	<i>Тема 4. Подільська література першої половини XX ст.</i>	23	8	4	4	-	-	-	15
5.	<i>Тема 5. Подільська література другої половини XX ст. - поч. XXI ст.</i>	32	13	6	7	-	-	-	19
	<i>Модульна контрольна робота № 2</i>	2	2	-	2	-	-	-	-
	Залік	2	2	-	2	-	-	-	
	Разом	80	31	14	17	-	-	-	49
	Разом за 7-ий семестр	120	45	22	23	-	-	-	75
	Разом за навчальним планом	120	45	22	23	-	-	-	75

4. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
7 семестр		
Змістовий модуль № 1		
<i>Теоретико-методологічні основи літературного краєзнавства.</i>		
<i>Література Поділля XIX – поч. XXст.</i>		
1.	<i>Тарас Шевченко на Поділлі. Подільські сторінки життя Марка Вовчка, Дмитра Марковича, Опанаса Марковича. (Тема 1)</i>	2
2.	<i>Подільські сторінки біографії Михайла Старицького, Михайла Коцюбинського. (Тема 2)</i>	2
	<i>Модульна контрольна робота № 1</i>	2

Змістовий модуль № 2		
Розвиток українського літературного процесу на Поділлі XIX – поч. XXст.		
3.	<i>Подільські мотиви у творчості Галини Журби. (Тема 3)</i>	2
4.	<i>Поетичний доробок Михайла Стельмаха та Василя Земляка. (Тема 4)</i>	2
5.	<i>Подільські сторінки біографії Євгена Гуцала, Володимира Забаштанського, Василя Стуса (Тема 4)</i>	2
6.	<i>Подільські враження і мотиви у ліриці Ганни Чубач. Образи подолян у творчості Володимира Яворівського. (Тема 5)</i>	2
7.	<i>Творчість Володимира Рабенчука та Ніни Гнатюк для розвитку літератури Поділля. (Тема 5)</i>	2
8.	<i>Подільські враження і мотиви у творчості Михайла Каменюка. (Тема 5)</i>	2
9.	<i>Значення творчості Валентини Сторожук для розвитку літератури Вінниччини. (Тема 5)</i>	1
	<i>Модульна контрольна робота № 2</i>	2
	<i>Залік</i>	2
	Разом	23

5. Теми лабораторних занять
не передбачені навчальним планом

6. Теми семінарських занять
не передбачені навчальним планом

7. Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів освіти при вивченні курсу складається з різних її видів: підготовка до аудиторних занять (лекцій та практичних занять); завершення розпочатих на практичних заняттях завдань, передбачених робочою програмою курсу; відвідування консультацій (індивідуальних та групових); написання повідомлень. Підготовка до лекційного заняття передбачає обов'язкове вивчення матеріалу попередньої лекції і ознайомлення з матеріалами наступної лекції (підручники, посібники). Підготовка до практичних занять передбачає обов'язкове вивчення отриманого теоретичного матеріалу з метою подальшого застосування знань на практичних заняттях, у наступній практичній діяльності.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
----------	------------	--------------------

<p align="center">Змістовий модуль № 1 <i>Теоретико-методологічні основи літературного краєзнавства.</i> <i>Література Поділля ХІХ – поч. ХХст.</i></p>		
1.	Тарас Шевченко і Вінниччина	2
2.	Подільські мотиви у творчості Степана Руданського	2
3.	Відображення подільських вражень у прозі Анатолія Свидницького	2
4.	Подільська тематика у творчості Анатолія Свидницького	2
5.	Автобіографічні мотиви роману Анатолія Свидницького «Люборацькі»	2
6.	Вінницький період життя і творчості Опанаса Марковича	2
7.	Марко Вовчок на Вінниччині	2
8.	Вінницький період життя і творчості Дмитра Марковича	2
9.	Родина Косачів на Поділлі	2
10.	Жанрово-стильові особливості прози Михайла Коцюбинського подільського періоду творчості	2
11.	Шолом Алейхем і Вінниччина	2
12.	Повість «Облога Буші» Михайла Старицького	2
13.	Подільські враження у творчості Володимира Свідзинського	2
	Разом	26
<p align="center">Змістовий модуль № 2 <i>Розвиток українського літературного процесу</i> <i>на Поділлі ХІХ – поч. ХХст.</i></p>		
1.	Вінницька сторінка життя і творчості Миколи Євшана	1
2.	Твір Миколи Євшана «Великі роковини України»	2
3.	Подільські враження у творчості Юрія Клена	1
4.	Поетична спадщина Леоніда Мосендза	2
5.	Подільські образи і мотиви у творчості Михайла Стельмаха	2
6.	Творчість для дітей Миколи Трублаїні	1
7.	Подільські враження у творчості Василя Стуса	2

8.	Шкільна тема у творчості Євгена Гуцала	2
9.	Проблема гуманізму у творчості Євгена Гуцала	2
10.	Подільські мотиви у творчості Володимира Забаштанського	2
11.	Життя і творчість Володимира Яворівського	2
12.	Сатира Олега Черногуза	2
13.	Поезія Анатолія Бортняка	1
14.	Новелістика Івана Волошенюка	2
15.	Лірика Ніни Гнатюк	1
16.	Сатира Анатолія Гарматюка	2
17.	Байкарська творчість Микити Годованця	2
18.	Поезія Петра Головатюка	2
19.	Життя і творчість Грицька Григоренка	1
20.	Творчість Павла Добрянського	2
21.	Михайло Драй-Хмара на Вінниччині	1
22.	Філософська проза Василя Думанського	2
23.	Драматургія Миколи Зарудного	1
24.	Подільські образи і мотиви у творчості Василя Земляка	2
25.	Вінниччина у житті і творчості Миколи Зерова	2
26.	Пісні Явдохи Зуїхи	2
27.	Ярослав Івашкевич і Вінниччина	1
28.	Образний світ сучасної подільської поезії	1
29.	Майстерність психологічного характеротворення сучасних прозаїків Поділля	2
30.	Молода література Поділля	1
	Разом	49

8. Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом

9. Методи навчання

Навчальна дисципліна передбачає різні способи представлення інформації здобувачеві вищої освіти під час його пізнавальної діяльності, реалізовані через відповідні дії, що пов'язують учасників освітнього процесу, тобто передбачає використання таких методів навчання:

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

- за джерелом знань:

Словесні методи: розповідь, пояснення.

Наочні методи: презентація, ілюстрація.

Практичні методи: індивідуальні завдання, самостійна робота, практична робота.

- **за логікою передачі і сприймання навчальної інформації:** аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

- **за ступенем самостійності мислення:** проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

- **за ступенем керування навчальною діяльністю:** під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти з книгою; виконання індивідуальних навчальних завдань.

- **під час роботи з літературними творами:** метод творчого сприйняття, аналізуючий та синтезуючий методи.

10. Методи контролю

Навчальні досягнення із дисципліни «Літературне краєзнавство в шкільному курсі української літератури» оцінюються за модульно-рейтинговою системою.

У процесі оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти застосовуються такі методи:

- **методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, залік.

- **методи письмового контролю:** модульне письмове тестування, модульні контрольні роботи, поточне тестування

- **методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Політика відвідування. Відвідування практичних і лекційних занять сприяє накопиченню балів. Відпрацювання пропусків (в усній, письмовій чи онлайн-

формі) є обов'язковим, дає змогу отримати додаткову кількість балів, яка, щоправда, є нижчою від попередньо передбачуваної. Право на відпрацювання має кожен здобувач освіти незалежно від причини пропуску.

Політика виконання завдань. Кожен здобувач освіти зобов'язаний виконати обсяг робіт, передбачений навчальним планом та робочою програмою. Досягненню відповідної мети сприяють лекційні, практичні заняття, самостійна робота, проведені (виконані) як очно, так і дистанційно, зокрема й у GOOGL MEET, GOOGLE FORM.

Активна праця як на лекційному, так і на практичному занятті заохочується у вигляді додаткових балів, які можуть модифікувати підсумковий результат на користь здобувача освіти.

Політика академічної доброчесності. Оцінювання всіх видів робіт і завдань (усних повідомлень і практичних завдань із питань курсу, аналізу наукової й навчально-методичної літератури, самостійна й індивідуальна робота за темами, виконання тестових завдань і т. ін.) здійснюється з позицій дотримання академічної доброчесності, ґрунтоване на чинних нормативних документах.

Система контролю знань та умови складання заліку. Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною системою. Мінімальний допусковий бал – **45**.

Система отримання балів накопичувальна.

Підсумковою формою контролю є залік (максимальна кількість балів – **20**). На залік виносяться вузлові питання, типові завдання, що потребують вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

7-й семестр

Поточне тестування та самостійна робота									
Модуль 1									
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					Залік
Т 1	Т 2	СРС	МКР 1	Т 3	Т 4	Т 5	СРС	МКР 2	
5	5	10	10	7	7	6	15	15	
30 балів				50 балів					20 балів
100 балів									

Порядок переведення рейтингових показників успішності
у європейські оцінки ECTS

№ п/п	За шкалою ВГПК (в балах)	За шкалою ECTS	За національною шкалою
1.	90-100	A	Відмінно
2.	82-89	B	Добре
3.	75-81	C	Добре
4.	64-74	D	Задовільно
5.	60-63	E	Задовільно
6.	35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
7.	1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Загальні критерії оцінювання успішності здобувачів освіти, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв здобувачем освіти повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але здобувач освіти спроможний

	усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється здобувачеві освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачеві освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

12. Методичне забезпечення

Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача освіти на лекційних, практичних та лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань та/або у тестовій формі на платформі GOOGLE MEET.

Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських, практичних та лабораторних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Комплекс навчально-методичного забезпечення навчального курсу (паперовий), який містить:

Комплекс навчально-методичного забезпечення навчального курсу (паперовий), який містить:

- навчальну програму;
- робочу навчальну програму;
- тексти лекцій;
- плани практичних занять;
- матеріали до проведення практичних занять;
- тести для проведення поточного і підсумкового оцінювання;
- залікові питання.

Електронний варіант комплексу навчально-методичного забезпечення курсу; навчально-методичні посібники, статті у фаховій періодичній пресі, роздавальний дидактичний матеріал; тематичні папки методичного спрямування.

Проекційна апаратура, комп'ютерні системи та мережі; дистанційне навчання з використанням комунікаційного програмного забезпечення ZOOM, GOOGLE MEET; бібліотечні фонди, що, окрім традиційних паперових підручників і посібників, забезпечують користувачів електронними інформаційними ресурсами; бібліотечні веб-сайти, використання в навчальному та науково-дослідницькому процесі електронних ресурсів віддаленого доступу, онлайн-послуги.

13. Рекомендована література

Основна:

1. Кузьма-Качур М. І., Горват М. В. Основи краєзнавства : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2017. 256 с.
2. Подільський краснослов : антологія / упоряд. А. В. Стебелев. Житомир : Бук-Друк, 2020. 1056 с.
3. Подільські Божичі : посібник-хрестоматія із вивчення подільської поезії останньої третини ХХ - початку ХХІ ст. / уклад. І. А. Зелененька. Вінниця : Твори, 2019. 332 с.
4. Основи краєзнавства : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С. М. Аржевітін та ін. ; за заг. ред. О. П. Реєнта. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 276 с.

Додаткова:

1. Бурбело О. С. Рідній Україні : вибране. Проза. Вінниця : ФОП Рогальська І. О., 2018. 136 с.
2. Гнатюк Н. Ю. Ковток джерельної води : вибрані статті. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. 300 с.
3. Земля Івана Богуна - колиска Василя Стуса : книга-альбом. Вінниця : Консоль, 2017. 80 с.
4. З іменем Кобзаря. Вінничани про Тараса Шевченка : до 200-річчя від дня народження поета. Вінниця : Консоль, 2013. 304 с.
5. Каменюк М. Ф. ...й камінь стара латинь, й лісів слов'янська в'язь : поезія. Вінниця : Вінницька обласна друкарня, 2020. 200 с.
6. Кобець В. Сторожові вогні : вибрані твори. Вінниця : ФОП Рогальська І. О., 2016. 380 с.
7. Коваль О. Тарас Шевченко на Вінниччині : присвячується 200-річчю з Дня народження Т. Г. Шевченка. – Вінниця : Консоль, 2013. 48 с.

8. Куцевол О. М. Літературне краєзнавство Поділля в системі сучасної освіти: стан, проблеми, перспективи : зб. наук. пр. Вінниця, 2011. 337 с.
9. Любацька Л. В. Михайло Каменюк: Post scriptum. Вінниця : Твори, 2019. 308 С.
10. Письменники Вінниччини : довідник. Вінниця : Консоль, 2019. 116 с.
11. Подолинний А. М. Тарас Шевченко і Вінниччина. Іменний словник : до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка. Житомир : Едельвейс і К, 2012. 104 с.
12. Працьовитий В. Національно-культурна ідентичність української літератури. *Дивослово*. 2019. № 4. С. 26 – 30.
13. Прокопчук В. С. Краєзнавство на Поділлі: історія і сучасність : монографія. Кам'янець-Подільський, 2014. 352 с.
14. Рабенчук В. Громові дерева : вибране в 2 т. Вінниця : Консоль, 2018. Т. 1 : Поезія двох століть. 464 с.
15. Резніченко Ю. Поняття нарративна модель у сучасній українській літературі. *Дивослово*. 2020. № 1. С. 34 – 40.
16. Родина Косачів і Поділля : літературно-краєзнавче дослідження. Вінниця : Державна картографічна фабрика, 2011. 104 с.
17. Саєнко М. Українська література ХХ століття: діапазон голосів і мистецьких відкриттів : монографія. Львів : ЛА Піраміда, 2016. 868 с.
18. Салата О. О. Основи музеєзнавства : навч.-метод. посіб. Вінниця : ТОВ Нілан-ЛТД, 2015. 164 с.
19. Сонцевій над Бугом : поетичний збірник. Житомир : ФОП О.О. Євенок, 2020. 208 с.
20. Татчин С. Пташка нова. Вінниця : Консоль, 2018. 296 с.
21. Україна в огні : збірник творів вінницьких письменників / авт. передм. В. П. Сторожук. Вінниця : Консоль, 2016. 200 с.
22. Федоришен О. Ю. Вінниця. Історія іншого часу. (Історичний хроноскоп). Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 112 с.
23. Яковенко Т. У глибині небес... : поезії. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2020. 232 с. :

Інші інформаційні ресурси:

1. Бібліотека української літератури. URL: www.ukrlib.com.ua.
2. Дивослово: щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. URL: <http://dyvoslovo.com.ua/>
3. Інформаційно-методичний сайт URL: http://ippo.org.ua/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1
4. Література України. URL: <http://www.literature-ukraine.blogspot.com>.
5. Літературна Україна. URL: <http://litukraina.kiev.ua/stepan-protsiuk-v-riu-v-liudskiyrozum-liudsku-dushu>.

6. Методичний портал URL: <http://metodportal.net/>
7. Портал Літ Акцент. URL: litakcent.com.
8. Портал сучасної української літератури. URL: ualit.org. 19. 100 казок. URL: www.kinderbook.com.ua/skazki/100-kazok-komplekt.html
9. Сучасна українська книгосфера. URL: avtura.com.ua.
10. Українська література. URL: www.ukrlit.vn.ua
11. Українська література XXI ст. URL: ukrlit.blog.net.ua
12. Хата – Читиво. URL: <http://chtyvo.org.ua>
13. Українська філологія. URL: <http://filology.info/>
14. Уроки літератури рідного краю. Українська література. URL: <http://www.ukrlit.net/article/39.htm>
15. Читацькі списки для сучасних школярів: українська література. URL : <http://www.barabooka.com.ua/chitats-ki-spiski-dlya-suchasnih-shkolyariv-ukrayins-kaliteratura/>
16. Що читати сучасним дітям і підліткам: рекомендовані читацькі списки URL: <http://www.barabooka.com.ua/shho-chitati-suchasnim-dityam-i-pidlitkam-rekomendovanichitats-ki-spiski/>.

